

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yrittäjän eläkelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yrittäjän eläkelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 102/2022 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta (StVM 32/2022 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lausuman:

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää yrittäjän eläke- ja sosiaaliturvajärjestelmän laajemmat muutostarpeet ja että järjestelmän kehittämistä jatketaan.

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

yrittäjän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yrittäjän eläkelain (1272/2006) 89 §:n otsikko ja 1 momentti ja 112 §, sellaisena kuin niistä on 89 §:n 1 momentti laissa 72/2016, sekä
lisätään 95 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 871/2014, uusi 2 momentti ja lakiin uusi 112 a § seuraavasti:

89 §

*Ansiorajojen, rahamäärien, vuotuisen työtulon ja kokonaistyötulon tarkistaminen
palkkakertoimella*

Tässä laissa tarkoitetut ansiorajat, rahamäärät ja rajamäärät sekä eläkelaitoksen vahvistama yrittäjän vuotuinen työtulo tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta lukien työntekijän eläkelain

Eduskunnan vastaus EV 212/2022 vp

96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella. Eläkettä laskettaessa kokonaistytötulot tarkistetaan palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon. Lisäksi osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen maksettavaa muuta eläkettä tai osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkimmäistä eläkeosuutta laskettaessa osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen perusteen vielä myöntämättä oleva eläkeosuus tarkistetaan palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon.

95 a §

Päätöksen perusteleminen

Eläkelaitoksen päätöksen työtulon vahvistamisesta tulee sisältää työtulon vahvistamisen perusteena käytetyt tiedot. Työtulon vahvistamista koskevaan päätökseen ei sovelleta hallintolain 45 §:n 2 momentin 4 kohtaa.

112 §

Työtulon määrä ja vahvistaminen

Eläkelaitos vahvistaa yrittäjälle vakuutuksen alkaessa yrittäjän työpanosta vastaavan vuotuisen työtulon. Työtulo on se palkka, joka kohtuudella olisi maksettava, jos hänen tässä laissa tarkoitettua yrittäjätoimintaansa suorittamaan olisi palkattava vastaavan ammattitaidon omaava henkilö, tai se korvaus, jonka muutoin voidaan katsoa keskimäärin vastaavan sanottua työtä.

Työtulo vahvistetaan kokonaisarvion perusteella. Työtuloa vahvistaessaan eläkelaitos pitää edellä tarkoitettuna palkkana ja korvauksena yksityisen sektorin kyseisen toimialan kokoaikaista työtä tekevien mediaanipalkkaa ja ottaa huomioon muut yrittäjän työpanoksen määrää, yrittäjätoiminnan laajuutta, yrittäjän ammattitaitoa ja yrittäjän työpanoksen arvoa kuvaavat tiedot.

Jos vakuutus alkaa sen vuoksi, että vakuutus on siirtynyt toiseen eläkelaitokseen, ei työtuloa voi ilman erityistä syytä vahvistaa aiemmasta poikkeavalle tasolle. Jos yrittäjällä on useita yritystoimintoja, hänen työtulonsa vahvistetaan näihin yritystoimintoihin yhteensä käytetyn työpanoksen perusteella. Vuotuista työtuloa ei vahvisteta 125 000 euroa suuremmaksi.

112 a §

Työtulon muutokset ja tarkistaminen

Työtuloa ei saa muuttaa takautuvasti. Työtulon saa kuitenkin muuttaa takautuvasti silloin, kun yrittäjälle myönnetään työkyvyttömyyseläke. Tällöin yrittäjän työtuloksi vahvistetaan eläketapahtumasta alkaen se työtulo, joka vastaa yrittäjän tässä laissa tarkoitettua yrittäjätoimintaa.

Eläkelaitos tarkistaa yrittäjälle aiemmin vahvistetun työtulon joka kolmas vuosi antamalla yrittäjälle kirjallisen ehdotuksen uudesta työtulosta eläkelaitoksen saatavilla olevien 112 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tietojen perusteella. Ehdotuksen saatuaan yrittäjä voi antaa eläkelaitokselle lisätietoja työpanoksensa taloudelliseen arvoon vaikuttavista seikoista, jolloin eläkelaitoksen tulee arvioida yrittäjän antamien uusien tietojen vaikutus työtuloon. Jos yrittäjä ei vastaa työtulosta annettuun ehdotukseen 2 viikon kuluessa ehdotuksen tiedoksisaannista eikä asiassa ilmene

Eduskunnan vastaus EV 212/2022 vp

muutakaan työtulon arviointiin vaikuttavaa tietoa, eläkelaitos vahvistaa uuden työtulon yrittäjälle annetun ehdotuksen tarkistamisen vireille tuloa seuraavan toisen kuukauden alusta lukien.

Eläkelaitos voi tarkistaa työtulon myös ehdollisella päätöksellä, joka tulee voimaan, jos yrittäjä ei vastaa työtulosta annettuun ehdotukseen 2 viikon kuluessa ehdollisen päätöksen tiedoksisaaennista. Valitusaika alkaa ehdollisen päätöksen voimaantulosta. Ehdollinen päätös raukeaa, jos yrittäjä vastaa työtulosta annettuun ehdotukseen 2 viikon kuluessa ehdollisen päätöksen tiedoksisaaennista. Jos yrittäjälle vahvistettu työtulo muuttuisi tarkistuksen yhteydessä enintään 5 prosenttia aiemmasta, eläkelaitos ei tee ehdotusta uudesta työtulosta.

Yrittäjän vuotuinen työtulo voidaan tarkistaa myös yrittäjän hakemuksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta, jos työtuloon vaikuttavat seikat muusta syystä olennaisesti muuttuvat.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja sitä sovelletaan työtulon vahvistamiseen, joka tehdään lain voimaantulon jälkeen.

Sen estämättä, mitä 112 ja 112 a §:ssä säädetään, ennen lain voimaantuloa alkaneen vakuutuksen työtulo tarkistetaan 112 a §:n mukaisesti kolmen vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Eläkelaitos tarkistaa vuoden 2023 loppuun mennessä niiden yrittäjien työtulot, joilla työtulo on alle 15 000 euroa, jollei yrittäjän työtuloon ole tehty olennaista tarkistusta viimeisen kolmen kalenterivuoden aikana. Eläkelaitos tarkistaa vuoden 2024 loppuun mennessä niiden yrittäjien työtulot, joilla työtulo on alle 25 000 euroa, jollei yrittäjän työtuloon ole tehty olennaista tarkistusta viimeisen kolmen kalenterivuoden aikana. Eläkelaitos tarkistaa vuoden 2025 loppuun mennessä niiden yrittäjien työtulot, joilla työtulo on yli 25 000 euroa, jollei työtuloon ole tehty olennaista tarkistusta viimeisen kolmen kalenterivuoden aikana.

Eläkelaitos ilmoittaa 12 kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta tulevasta tarkistamisesta kaikille niille yrittäjille, joilla on voimassa oleva tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukainen vakuutus kyseisessä eläkelaitoksessa.

Työtuloa, joka on vahvistettu edellisen kerran ennen tämän lain voimaantuloa, voidaan tämän lain voimaantulon jälkeen tapahtuvalla ensimmäisellä tarkistuskerralla tarkistaa enintään 4 000 euroa ylöspäin ja toisella tarkistuskerralla edellisellä kerralla vahvistetusta työtulosta enintään 4 000 euroa ylöspäin. Tästä tarkistusmäärästä voidaan poiketa ylöspäin yrittäjän suostumuksella.

Laki

Eläketurvakeskuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Eläketurvakeskuksesta annetun lain (397/2006) 2 §:n 1 momentin 6 ja 7 kohta, sellaisena kuin niistä on 2 §:n 1 momentin 7 kohta laissa 901/2014, sekä

lisätään 2 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1111/2007, 901/2014 ja 1263/2016, uusi 8 kohta seuraavasti:

Eduskunnan vastaus EV 212/2022 vp

2 §

Eläketurvakeskuksen tehtävät

Eläketurvakeskuksen tehtävänä on:

6) antaa eläkelaitoksille suosituksia yhdenmukaisen soveltamiskäytännön varmistamiseksi yksityisten alojen työeläkelakien, niiden nojalla annettujen asetusten ja muiden määräysten soveltamisesta;

7) tiedottaa ja antaa neuvontaa työeläkkeistä ottaen kuitenkin huomioon, mitä työntekijän eläkelain 211 §:ssä ja yrittäjän eläkelain (1272/2006) 153 §:ssä säädetään; sekä

8) ylläpitää ja kehittää 6 kohdassa tarkoitettujen suositusten tukena yrittäjän eläkelain 112 §:n 2 momentissa tarkoitettua työtulon määrittämisessä tarvittavaa tietopohjaa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain (738/2009) 12 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1154/2020, seuraavasti:

12 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2024.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Eduskunnan vastaus EV 212/2022 vp

Helsingissä 9.12.2022

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri